

mgr Arleta Mrugała  
mgr Dorota Wodzisławska-Czapla

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Katowicach

# Odpowiedzialny pracodawca, czyli bezpieczne i higieniczne warunki pracy

**Zachowanie właściwych warunków higieniczno-sanitarnych stanowi bardzo ważny aspekt prowadzenia działalności usługowej w każdej gałęzi gospodarki. W przypadku usług z zakresu beauty, higiena ma znaczenie zarówno z punktu widzenia klienta, jak i pracownika. Usługa wykonana w higienicznych warunkach, przy użyciu odpowiednio dobranych narzędzi i z zachowaniem dużej staranności, powinna być gwarantem satysfakcji klienta oraz bezpieczeństwa pracowników.**

Konieczność zapewnienia higienicznych i bezpiecznych warunków pracy, jak również dążenie do ich stałej poprawy, wynika bezpośrednio z zapisów ustawy kodeks pracy. Ograniczenie sytuacji, które mogą być źródłem narażenia pracownika na czynniki szkodliwe dla zdrowia w miejscu pracy, powinno być jednym z priorytetów każdego pracodawcy. Jednakże szeroki wachlarz proponowanych na rynku usług, różnorodność stosowanych zabiegów, jak i bogata lista aktów prawnych, które precyzują stawiane wymagania, stwarzają niebezpieczeństwo pominięcia części obowiązków, mających być podstawą higienicznej pracy. Określenie wszystkich zagrożeń, które mogą wystąpić na konkretnym stanowisku oraz zapewnienie odpowiedniej ochrony zatrudnianego personelu, może w takiej sytuacji stanowić dla przedsiębiorcy ogromne wyzwanie. Jest to jednak najważniejszy ele-

ment, fundament budowania bezpiecznego miejsca pracy.

Wnikliwa analiza występujących zagrożeń daje również podstawę do generowania prawidłowej dokumentacji, wymaganej od osób prowadzących działalność gospodarczą i zatrudniających pracowników.

W omawianym sektorze usług należy rozważyć problem występowania szkodliwych dla zdrowia czynników: fizycznych (w tym hałasu), chemicznych (wynikających z zastosowania kosmetyków, środków myjących i dezynfekujących) oraz biologicznych (ich źródłem może być zarówno klient czy pracownik, jak i niewłaściwe postępowanie z urządzeniami, narzędziami i sprzętem pomocniczym).

Źródłem hałasu, występującego w natężeniu granicznym z wartościami Najwyższych Dopuszczalnych Stężeń i Natężeń, może być stosowany sprzęt np. w dużych

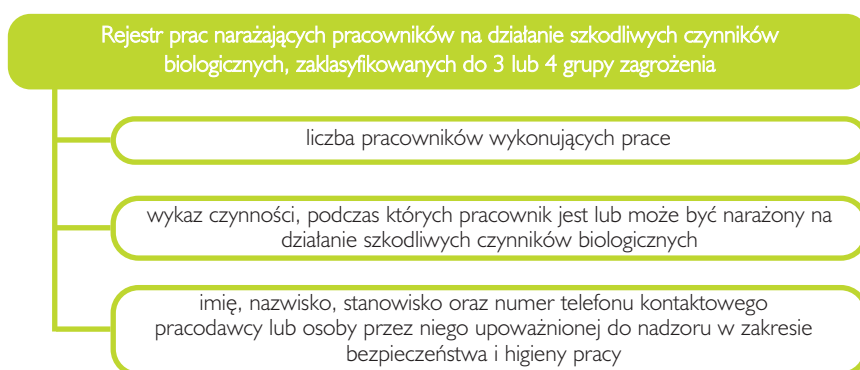
salonach fryzjerskich (maszynki elektryczne, suszarki ręczne, suszarki stojące). Ogromne znaczenie ma wtedy ilość jednocześnie obsługiwanych stanowisk oraz jakość używanych w działalności urządzeń, a także często brak adaptacji akustycznej pomieszczeń. Zdarza się bowiem, iż duże zagęszczenie punktów obsługi klienta w połączeniu z wykorzystanym, niewłaściwie serwisowanym czy przestarzałym wyposażeniem, wywołuje zwiększenie natężenia hałasu. Ignorowanie problemu powoduje w konsekwencji dyskomfort klientów i narażenie pracowników na działanie ponad normalnego hałasu. Może być on niejednokrotnie źródłem dolegliwości zdrowotnych, mogących potencjalnie stanowić zaczątek choroby zawodowej. W skrajnych sytuacjach warto wtedy rozważyć zastosowanie nowych rozwiązań technicznych i organizacyjnych, np. wymianę stosowanych urządzeń. Można także umawiać klientów w taki sposób, by używanie sprzętów nie powodowało nakładania się fal dźwiękowych, a także okresowo przeprowadzać pomiary, w celu uniknięcia możliwości przekroczenia dopuszczalnych norm natężenia hałasu na stanowiskach pracy.

Obsługa klienta wiąże się zawsze z potencjalną możliwością wystąpienia szkodli-

wych dla zdrowia czynników biologicznych. Czynniki te mogą stanowić realne zagrożenie wystąpienia różnego rodzaju chorób: począwszy od grypy i brodawczaka, poprzez grzybicę, aż po oportunistyczne zapalenie dróg moczowych, zapalenie pęcherzyka żółciowego lub wsierdza. Z możliwością pojawienia się tego rodzaju czynników wiąże się szereg obowiązków, cięższych zarówno na pracodawcy, jak i na pracowniku. Wszystkie określa szczegółowo *rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 kwietnia 2005 r. w sprawie szkodliwych czynników biologicznych dla zdrowia w środowisku pracy oraz ochrony zdrowia pracowników zawodowo narażonych na te czynniki*<sup>[1]</sup>.

Dostosowanie warunków pracy do wymogów stawianych tym rozporządzeniem powoduje konieczność ustalenia, jakie czynniki biologiczne występują na stanowiskach w zakładzie pracy. Pomocą w tym zakresie jest publikacja profesora J. Dutkiewicza i współautorów<sup>[2]</sup> oraz wiedza osoby dokonującej analizy, pozwalająca na pominięcie w dokumentacji tych, których wystąpienie w danej strefie klimatycznej jest niemożliwe. Na podstawie dokonanych ustaleń tworzy się wykaz szkodliwych czynników biologicznych, rejestr prac narażających pracowników na ich działanie (zaklasy-

Ryc. 1. Schemat rejestru prac narażających na działanie szkodliwych czynników biologicznych.



fikowanych do 3 lub 4 grupy zagrożenia ryzyka zawodowego) i rejestr pracowników na to działanie narażonych<sup>[1]</sup>.

Wspomniany rejestr pracowników powinien zawierać pewne podstawowe elementy, do których należą m.in.: rodzaj wykonywanej pracy, stopień zagrożenia spowodowanego działaniem przedmiotowego czynnika, wynik przeprowadzonej oceny ryzyka z podaniem nazwy szkodliwego czynnika biologicznego i grupy zagrożenia, liczbę pracowników narażonych, awarie i wypadki związane z występowaniem zagrożenia oraz imię, nazwisko, stanowisko i numer telefonu kontaktowego pracodawcy lub osoby przez niego upoważnionej do nadzoru w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

Niezbędnym krokiem w celu ograniczenia narażenia pracownika jest opracowanie oceny ryzyka zawodowego, uwzględniającego m.in.: wykaz występujących czynników (wraz z określeniem grupy, do której zostały zaklasyfikowane), czas narażenia pracownika, możliwość potencjalnego działania alergizującego lub toksycznego szkodliwego czynnika biologicznego i choroby, która może wystąpić w następstwie wykonywanej pracy<sup>[1]</sup>. Jest to dokument, mający na celu oszacowanie możliwości wystąpienia zagrożeń oraz określenie i wdrożenie wszelkich dostępnych środków ochrony, które zmniejszą poziom ryzyka lub całkowicie je wyeliminują. Należy pamiętać, że zabiegi wykonywane w omawianej grupie obiektów mogą wiązać się z możliwością naruszenia ciągłości tkanek. Istnieje wtedy prawdopodobieństwo wystąpienia narażenia na czynniki biologiczne zaklasyfikowane do 3 grupy zagrożenia (WZW B, WZW C, HIV). Rośnie wówczas odpowiedzialność przedsiębiorcy za ewentualne skutki zdrowotne, mogące wystąpić u pracowników i klientów. Wzrastają również wymagania wobec pracodawcy, także

formalne. Konieczne staje się zapewnienie hermetyczności prowadzonych zabiegów upiększających, poprzez zapewnienie właściwych środków ochrony indywidualnej każdemu z pracowników oraz prawidłowo przeprowadzoną dekontaminację stosowanych narzędzi. Niezbędne staje się opracowanie rejestru prac i pracowników, narażonych na działanie szkodliwych dla zdrowia czynników, a także instrukcji postępowania, które będą adekwatne do zaistniałej sytuacji. Należy również opracować i bezwzględnie stosować m.in. procedury:

- dezynfekcji,
- bezpiecznego usuwania i postępowania z odpadami (skażonymi krwią lub innymi płynami ustrojowymi).

Innym aspektem, związanym z obecnością czynników biologicznych, jest obowiązek zorganizowania (niezależnie od liczby zatrudnianych osób) wydzielonego pomieszczenia, służącego do spożywania własnych posiłków oraz napojów w bezpiecznych warunkach. Wymogiem, stanowiącym środek prewencyjny, jest obowiązek proponowania personelowi uodpornienia przy użyciu dostępnych szczepionek. Dotyczy to jednak wyłącznie sytuacji, w których występuje narażenie na czynniki biologiczne zakwalifikowane do grupy 3 lub 4 zagrożenia.

Prawidłowe postępowanie dekontaminacyjne (oparte m.in. na stosowaniu środków o szerokim spektrum działania biobójczego), jak również używanie w działalności zawodowej dużej ilości środków czystości i kosmetyków, stwarza możliwość narażenia pracowników na działanie substancji i mieszanin zagrażających zdrowiu.

Wszystkie produkty klasyfikowane jako niebezpieczne dla zdrowia człowieka lub środowiska naturalnego podlegają przepisom ustawy o substancjach i mieszaninach chemicznych<sup>[3]</sup>. Zgodnie z zapisami wskazanej normy prawnej, każdy z tego rodzaju

produktów musi zostać właściwie oznakowany, a każda dostawa przedmiotowych produktów odbiorcy profesjonalnemu wiąże się z koniecznością dostarczenia karty charakterystyki produktu.

Stosujący chemikalia jest zobowiązany do sporządzenia spisu wszystkich niebezpiecznych substancji i mieszanin, używanych w procesie pracy, a także do posiadania aktualnych kart charakterystyki wszystkich produktów klasyfikowanych jako niebezpieczne. Karty charakterystyki pozwalają na generowanie dokumentacji związanej z używaniem produktów o niebezpiecznych właściwościach. Na podstawie informacji zawartych w poszczególnych sekcjach karty, podobnie jak w przypadku szkodliwych dla zdrowia czynników biologicznych, ocenia się ryzyko zawodowe, związane z występowaniem na stanowisku pracy szkodliwych czynników chemicznych, a także ewentualny wpływ samej mieszaniny na człowieka poprzez narażenie drogą oddechową, pokarmową i dermalną. Na bazie

informacji zawartych w kartach charakterystyki, należy sporządzić stanowiskową instrukcję BHP, wskazującą bezpieczne i higieniczne sposoby postępowania w sytuacji wystąpienia zagrożenia. Z treścią kart charakterystyki trzeba zapoznać pracowników i lekarza przeprowadzającego badania profilaktyczne. Przekazanie informacji na temat produktów alergizujących i drażniących pozwoli na uniknięcie chorób, podrażnień i absencji wśród pracowników.

W tym miejscu należy podkreślić, że tylko wyraźne wskazania lekarza, który sprawuje profilaktyczną opiekę medyczną nad zakładem pracy (opierającego się na zapisach kart charakterystyki lub innych wymogów, ograniczających ryzyko poważnego zagrożenia zdrowia pracowników), pozwalają na doposażenie apteczki pierwszej pomocy w leki ratujące życie pracowników.

Zasady oznakowania chemikaliów regulowane są natomiast rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady, zwanym popularnie CLP. Do 1 czerwca 2015 r. obo-

Ryc. 2. Oznakowanie substancji i mieszanin w okresie przejściowym.



wiązywał okres przejściowy, dopuszczający współistnienie starego systemu oznakowywania oraz systemu CLP<sup>(4)</sup>.

Używając środków o działaniu dezynfekującym, nie można zapomnieć o wymogach dotyczących konieczności rejestracji produktów biobójczych. Prawo unijne dopuszcza w obrocie i stosowaniu jedynie te, na które zostały wydane stosowne pozwolenia krajowe bądź europejskie. Brak pozwolenia (którego numer powinien znaleźć się na etykiecie opakowania produktu) może skutkować wycofaniem z obrotu oraz wstrzymaniem stosowania do czasu uzyskania właściwego pozwolenia.

Dokonując wyboru środków dezynfekujących, warto zapoznać się z dołączoną dokumentacją i treścią etykiety. Te podstawowe działania pozwolą na uniknięcie sytuacji, w której wstrzymanie stosowania niewłaściwie oznakowanego środka dezynfekującego uniemożliwi dalsze prawidłowe funkcjonowanie obiektu.

Do działań prewencyjnych, nakazanych prawodawcy na mocy prawa, należy podnoszenie świadomości pracowników poprzez organizowanie systematycznych szkoleń, których istotnym elementem jest informowanie na temat zagrożeń i czynni-

ków szkodliwych, występujących na stanowiskach pracy.

Świadomość zagrożeń, właściwa ocena sytuacji oraz umiejętności nabyte podczas szkoleń, w połączeniu z prawidłowo zorganizowanym stanowiskiem, to podstawa bezpiecznej i higienicznej pracy nie tylko w obiektach usługowych sektora *beauty*.

Piśmiennictwo:

1. Rozporządzenie z dnia 22 kwietnia 2005 r. w sprawie szkodliwych czynników biologicznych dla zdrowia w środowisku pracy oraz ochrony zdrowia pracowników zawodowo narażonych na te czynniki (Dz. U. z 2005 r. nr 81 poz. 716 z późn. zm.).
2. Dutkiewicz J., Śpiewak R., Jabłoński L.: Klasyfikacja szkodliwych czynników biologicznych występujących w środowisku pracy oraz narażonych na nie grup zawodowych. Instytut Medycyny Wsi, Lublin 1999.
3. Ustawa z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz. U. Nr 63 poz. 322).
4. Ustawa z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz. U. Nr 63 poz. 322).



Artykuł prezentowany jest w ramach kampanii społecznej Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego „Mam świadomość, jak być zdrowym” adresowanej do podmiotów sektora „beauty” województwa śląskiego. Właściciele i pracownicy zakładów, będą mogli uczestniczyć w organizowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną województwa śląskiego bezpłatnych szkoleniach, których harmonogram zamieszczony będzie na stronie internetowej Wojewódzkiej Stacji Sanitarno- Epidemiologicznej w Katowicach  
[www.wsse.katowice.pl](http://www.wsse.katowice.pl).